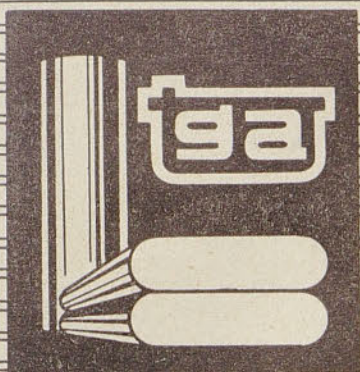

ALUMINIJ

Glasilo delovnega kolektiva tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo

IZDAJA DELAVSKI SVET
TOVARNE GLINICE IN
ALUMINIJA
»BORIS KIDRIČ«
KIDRIČEVO

UREDNIŠKI ODBOR

Franc Meško — predsednik,
Stane Tonejc, dipl. inž. — odgovorni urednik, Filip Dolinar, Stojan Kerbler, dipl. inž., Rozika Klančnik, Franc Klemenčič, Anton Kokol, Anton Kozoderc, Franc Lah, Ivo Tušek, Franc Vrljič.

Tisk ČP Mariborski tisk
Maribor
Rokopisov in slik ne vračamo

ST. 7

JULIJ 1969

LETNIK VII.

Enajsti praznik ptujske občine!

Osmega avgusta bo minilo sedemindvajset let od tistega tragičnega dne, ko je v Mostju pri Ptujju v neenaki borbi zaradi izdajstva padla herojska Lackova četa, in dobrih deset let, odkar je 10. junija 1959 takratni občinski ljudski odbor na svoji seji sprejel odlok o proglasitvi 8. avgusta za občinski praznik ptujske občine.

Deset let od časa, ko je bil sprejet ta odlok, res ni veliko obdobje, vendar pa smo kljub temu lahko ponosni, da smo v minulih desetih letih le praznovali naš občinski praznik z radostnimi obrazi, kar se namreč tiče uspehov, ki smo jih dosegli.

Čeprav se vsako leto ob 8. avgustu spomnimo s težkimi srci na tiste mračne avgustovske dni, ko je ptujska občina izgubila največjega junaka takratnega časa — našega narodnega heroja Jožeta Lacka, pa smo sočasno tudi ponosni, ker vidimo na vsakem koraku, da občani ptujske občine niso pozabili njegovih naprednih idej za boljše življenje na področju, kjer živi in dela, saj je to nedvomno dokazano z mnogimi izrednimi uspehi, ki jih dosegamo iz leta v leto.

Skoraj gotovo je, da med občani naše občine ni človeka, ki ne bi vedel za tiste strahotne dni, ki jih je doživljala junaška Lackova četica v gozdičku med Pacinjem in Mostjem, razen mlajše generacije, ki se o tem še komaj uči. Vendar je naša dolžnost, da se kljub temu spomnimo tistih strašnih dni in se v mislih povrnemo za sedemindvajset let nazaj ob gozdiček Tešava med Pacinjem in Mostjem, kjer je usoda zapečatila najdražja življenja naše narodnoosvobodilne vojne.

Še danes se nam postavlja vprašanje, kaj je napeljal izdajalca Franca Kneza, da se je odločil za ta usodni in strašni korak. Ta misel se nam vsiljuje še veliko bolj zaradi tega, ker je ravno dan prej, to je 7. avgusta 1942, Alojz Šteger iz Gerlincev v Slovenskih goricah, čeprav je bil blokführer, prišel povedat Lovrenčiču, da gestapo namerava za vsako ceno prijeti Lacka, saj pripravljajo velike preiskave v Novi vasi. Zanimivo je tudi to, da

je Knez že leto prej postal član OF, naenkrat pa je postal gnusen izdajalec svojih sotovarišev.

Kolikor je namreč znano iz arhivskega gradiva v ptujskem muzeju, je Knez to sramotno izdajstvo izvršil na pristisk gestapovcev, ki so ga v Celju zaprli in mučili, predtem pa so zaprli tudi njegovega sina. Naj bo sedaj tako ali drugače, povsem jasno pa je, da je Knez tisti dan, ko so borci utrjeni spali v že prej omenjenem gozdičku ob Pecnici, hitro napisal kar dvoje pisem za ptujski gestapo. Prvo pismo je bilo uničeno, ker sta ga dva tesarja prej prečitata, in lko sta videla, za kaj gre, sta ga na hitrico uničila, vendar pa žal to ni pomagalo, ker je drugo pismo s isto vsebino le prišlo na pravi naslov in tako dalo možnost gestapovcem, da končno kronajo uspeh in ujamejo tistega, ki so si ga tako vneto želeli.

Kakšna je bila neenaka borba junaške Lackove četice z desetkrat močnejšim in do zob oboroženim sovražnikom, je znano, zato pogledimo še drugo junaško plat našega heroja Jožeta Lacka.

Čeprav se je Lacko iz boja izvlekel in se skril na senik Horvatove domačije v Spodnjem Velovlaku, se mu ni uspelo rešiti, ampak je prišel v kremplje drugemu izdajalcu, ki je opravil še zadnje dejanje v tem boju slovenjgorske četice. Čeprav se je skušal rešiti, mu ni bilo več pomoči, ker je padel Nemcem naravnost v naročje. Le-ti so ga zvezali in ga pričeli neusmiljeno pretepiti s puškinih kopiti, s katerimi so mu tudi prebili čelnico, da je začel hudo krvaveti. Vsega krvavega so ga naložili na avto in ga odpeljali v Ptuj. Vsega krvavega in pretepenega so nato bosega vodili po Ljutomerski cesti, čez prsi pa so mu obesili

tablo z napisom »Ich bin der Mörder und Banditenführer J. Lazko«. (Jaz sem morilec in vodja banditov J. Lacko.) Na tem križevem potu so se znašli celo taki, ki so heroju pljuvali v obraz in metali vanj kamenje in ga psovali. Ker je bil zvezan, si ni mogel dosti pomagati, ampak si je le delno zakril obraz pred kamenjem in pljunki.

Mislím, da ni potrebno nadalje opisovati strahotnega mučenja, ki ga je moral pretrpeti ubogi Jože v gestapovskih rokah, ko niso izbirali sredstev za mučenje, saj so mu celo izpulili oba nohta na palcih na nogah, da o drugem mučenju sploh ne govorimo, ker je zares pregrozno in preveč pretresljivo; naj omenimo

(Nadaljevanje na 2. strani)

KAKO IZBOLJŠATI VSEBINO NAŠEGA TOVARNIŠKEGA GLASILA?

Čeprav smo že večkrat pozivali člané naše delovne skupnosti, naj s svojimi prispevki poskušajo čimbolj popestriti vsebino našega tovarniškega lista Aluminij in tako sočasno prispevati tudi k njegovi kvaliteti, pa nam žal to v vseh letih izhajanja lista ni uspelo ali bolje rečeno, ni povsem uspelo!

Da sem se odločil ponovno napisati nekaj vrstic o tem problemu, me k temu največ silijo razne kritike na račun našega tovarniškega lista od nekaterih posameznikov, ki bi prav gotovo lahko kaj storili, da bi bil naš tovarniški časopis res boljši, kot je.

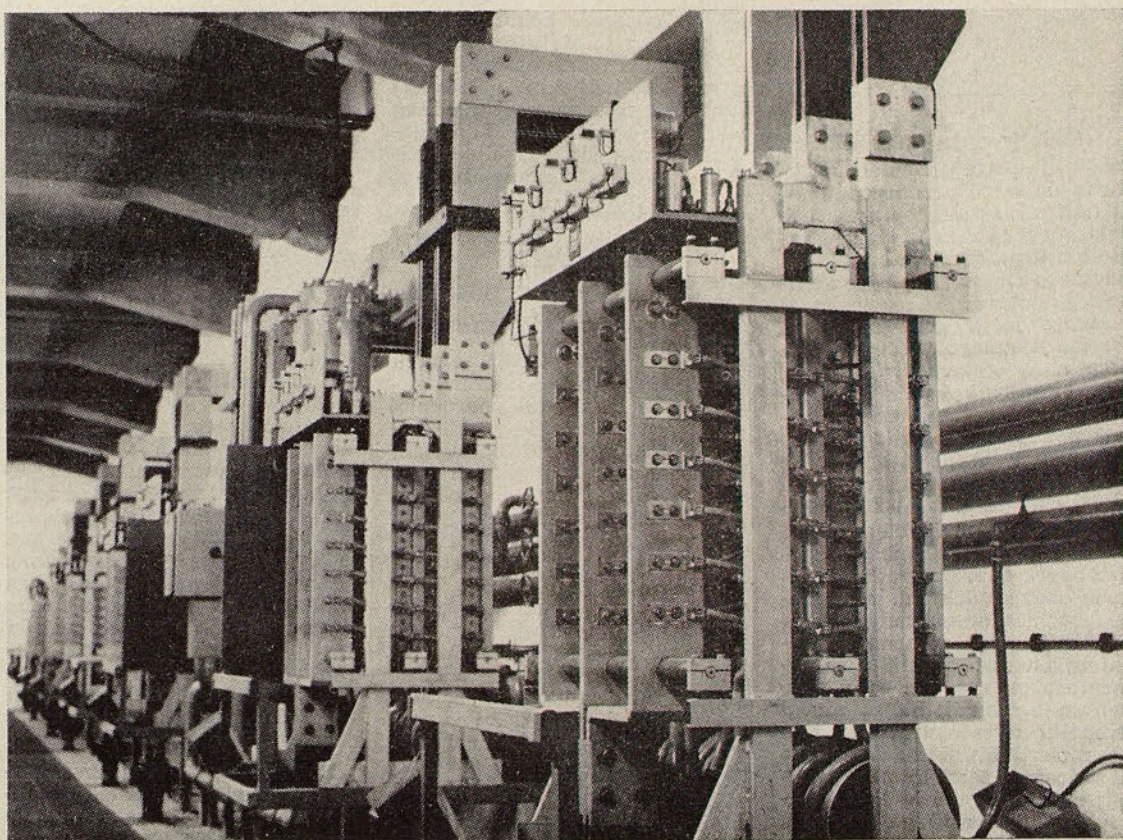
Mnogo bolje bi tudi bilo, če bi taki kritiki raje napisali kakšen sestavek in potem ocenjevali naše dopisnike, katerim očitajo vse mogoče in so ti mnogokrat izpostavljeni nepomembnim in nepotrebnim kritikam le zato, ker si pač štejejo delno tudi za dolžnost, da naš list že izhaja, če smo se zanj odločili.

Nekateri posamezniki trdijo, da pišemo le to, kar pač usreča odgovornemu uredniku in še nekaterim v tovarni, da drugega tako ne bi objavili, čeprav bi dobili kritične sestavke, in podobno.

Žal moram ob tej pripombi in kritiki tovariša iz glinice takoj povedati, da od njega nismo dobili niti enega sestavka in da so potem njegovi očitki in kritika povsem odveč in nelogični ter nesmiselni.

Najprej bi moral namreč poskusiti napisati kakšen sestavek o problemu, ki ga morda teži, pa bi potem videl, kako bi s tem sestavkom bilo; seveda moram takoj poudariti, da v tem ne smemo biti napadi na razne osebe in osebne žalitve, ker tega ne objavlja noben časopis. Če pa kritično presoja o kakšnem problemu, mora le-to biti na trdnih temeljih resničnosti, ker bo le v tem primeru dosežen popoln uspeh. Zato pozivam tovariša v imenu uredniškega odbora, da nam naj kaj napiše, ker bomo njegovega sestavka veseli prav tako kot tudi sestavkov drugih članov kolektiva, od katerih si že toliko let želimo več sodelovanja in dopisovanja.

Vsem, ki kritizirajo kvaliteto našega glasila in mu očitajo enoličnost, polagam na srce, da naj predlagajo, kako bi izboljšali naš list, in nam naj v tej smeri tudi kaj napišejo, ker bomo tudi takih sestavkov zelo veseli, saj se vsi v uredniškem odboru dobro zavedamo, da je list lahko kvaliteten le takrat, ko sodeluje v dopisovanju. (Nadaljevanje na 2. strani)

Novi silicijevi usmerniki

(Nadaljevanje s 1. strani)

le to, da je Lacko imel strta rebra, strto čelnico, udrta prsni koš ter mnogo odprtih ran in podplutb po vsem telesu, tako da se je smilil celo paznikom v zaporu, ki pa mu žal mnogo niso mogli pomagati pred strašnim gestapovskim besom.

Zadnji dnevi heroja Lacka so potekali strašno, vendar se Jože tega več ni zavedal, ker 17. in 18. avgusta ni več prišel k zavesti, ampak je 18. avgusta zvečer umrl in se tako rešil nadaljnjega mučenja in strašnega izpostavljanja pred ljudmi, ki niso hoteli razumeti, za kakšne ideje se bori in da želi s svojo borbo pomagati tudi njim.

Tak je bil torej tragičen konec največjega sina in heroja ptujske občine. Vendar pa so se Nemci in njihovi pomagači in razni izdajalci krepko zmotili, če so mislili, da so s tem mučenjem in razkazovanjem nemočnega človeka uničili nadaljnjo borbo za osvoboditev slovenskega in vsega jugoslovanskega ljudstva. Res je za nekaj časa vse to malce omrtvilo delovanje partizanstva, toda uničiti ga ni moglo in se je pozneje boj nadaljeval do končne osvoboditve.

Ptuj in vsi občani ptujske občine smo ponosni na svojega največjega borca, junaka in heroja Jožeta Lacka, ki bo, tako kot v Ptuj, tudi v naši slavni zgodovini ostal junak med najslavnejšimi in najpogumnejšimi borci za naše boljše življenje ter najvišje ideale človeške družbe.

Ko torej enajstič praznujemo svoj občinski praznik, si zaželimo le to, da bi tudi v bodoče ta svoj praznik dočakali z največjimi uspehi in s tem na najbolj svečan način proslavili to slavno obletnico.

Vsem članom kolektiva in vsem občanom ptujske občine naše iskrene čestitke k 11. občinskemu prazniku naše občine!

M. F.

(Nadaljevanje s 1. strani)

vanju in urejanju celoten kolektiv in ne samo uredniški odbor, ki tudi ni kos sam opravljati te naloge, saj se zaveda, da je kvaliteta nekega časopisa odraz dela celotnega članstva in ne le uredniškega odbora.

Mnogo je pripomb in kritik, češ da je mnogo prevedenih in prepisanih sestavkov. Ne vem, kako bi najbolj pravilno odgovoril takim kritikam, vendar moram poudariti, da razne prevode najdemo v vseh časopisih, še predvsem pa v raznih strokovnih revijah in pa tovarniških glasilih. Seveda pa lahko odpade tudi del tega, če bo od članov kolektiva dovolj dobrega gradiva o delu v samem kolektivu, v družbenopolitičnih organizacijah in v sindikatih ter o pomembnih dogajanjih v naši občini, ki so pomembna za nas vse. Prav tako moram poudariti, da so mnogi uvodniki zares napisani po raznih materialih, saj ne vem, kako bi si drugače zamislili neki uvodnik o pomenu dneva borca, prvega maja, občinskega praznika, dneva republike in tako dalje. Seveda pa povsem drži to, da so si potem taki uvodniki in sestavki

iz leta v leto podobni, saj razumljivo zgodovinskega opisa o pomenu praznovanja prvega maja ni moč vsako leto napisati drugače, kot dejansko je. Taki pomembni uvodniki so predvsem zato, da se ob takih praznikih pač spomnimo na preteklost in da mnoge dostojno počastimo, ker si to tudi zaslužijo.

Se in se bi lanko navajal in ocenjeval razne kritične pripombe na naše tovarniško glasilo, toda vseeno je bolje, če to prepustim se drugim članom kolektiva, ki bi naj povedali svoje mnenje o vsebini in dan svoje predloge. Vendar sem ze sedaj pesimist, kajti nedavno dvakrat ponovljena anketa nam je pokazala, kako naši člani kolektiva ocenjujejo svoje glasilo in kake predloge dajejo za njegovo boljšo vsebino. Povem lahko le to, da je bil rezultat te ankete porazen, ker so nekateri pisali na anketni listič vse mogoče, samo tisto ne, kar bi bili morali. No, in če iz tega potem skušamo izluščiti tiste, ki na veliko kritizirajo uredniški odbor in naš tovarniški list, lahko trdimo, da bo naš list tudi vnaprej še vedno tak ali pa celo slabši, če ne bo pomoči prav od kolektiva; kajti če bomo imeli na izbiro dovolj kvalitetnega gradiva, ne bo več vprašljiva kvaliteta našega lista, ki bi naj bil predvsem dober informator in pomočnik pri odpravljanju raznih problemov ter pri medsebojnem spoznavanju med delovnimi enotami, pri delu sindikalnih organizacij ene ali druge enote, pri izmenjavanju bogatih izkušenj na enem ali drugem področju.

Zelo bi si želeli, da bi o raznih pomembnih dogajanjih v delovnih enotah pisali vodje delovnih enot, predsedniki sindikalnih organizacij v delovnih enotah kakor tudi vodstvo osnovne organizacije ZK naše tovarne. Dobrodošli bi nam bili tudi prispevki naših strokovnih služb, kajti iz meseca v mesec je menda dovolj takih stvari, o katerih bi naj bil informiran celoten delovni kolektiv. Se enkrat pa poudarjam, da si najbolj želimo predvsem dopisov iz sredine naših proizvajalcev, iz njihovih enot, z njihovih delovnih mest.

Da bomo tukaj dosegli kak napredek, ponovno poudarjam, pa je odvisno od vseh zaposlenih in ne le od članov uredniškega odbora, katerim je delavski svet zadal nalogo, naj urejajo tovarniško glasilo.

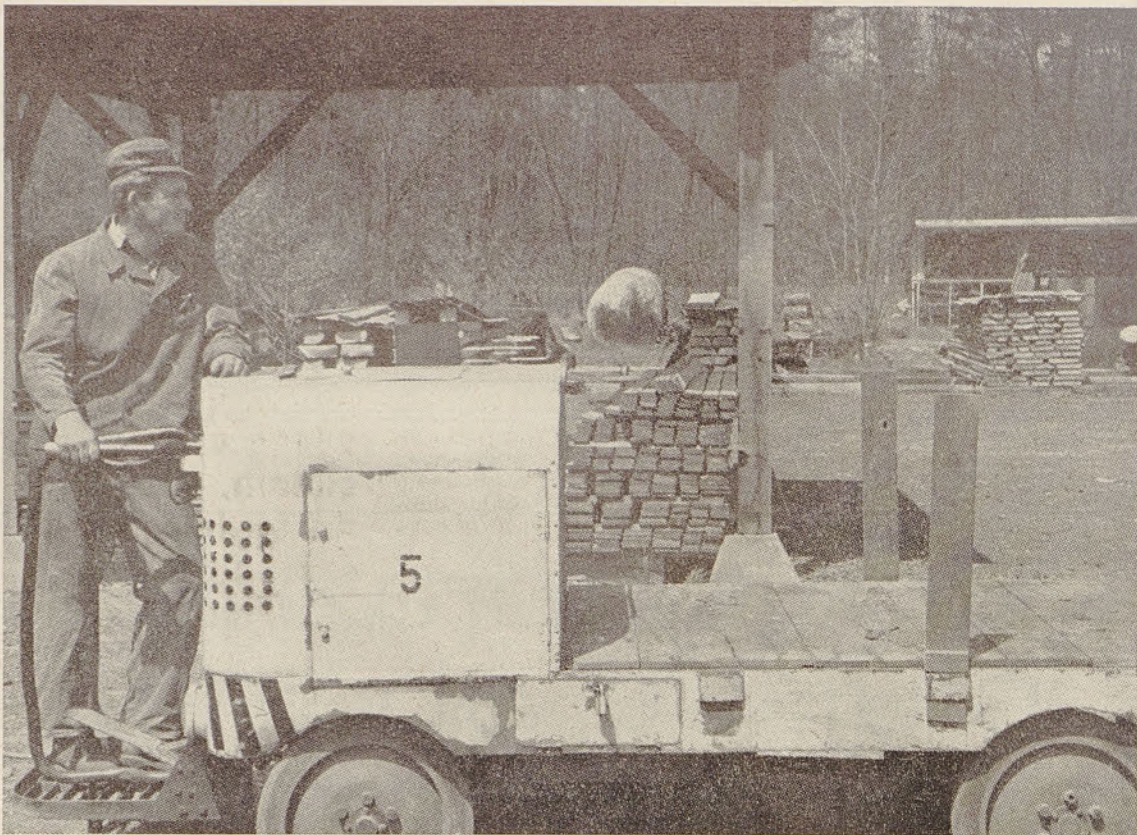
Omenim naj še, da list mora iziti vsak mesec, zato se bo moralo zgoditi tudi to, da bo le-ta izšel na štirih ali celo na dveh straneh, če ne bo dovolj gradiva. Mnogi tudi očitajo, da dopisniki pišejo le zaradi honorarja! Povsem jasno je, da pisec za pisanje dobi pri vsakem časopisu honorar, zato tudi pri nas. Zato naj tisti, ki imajo pripombe, pridno pišejo, pa bomo drugič lahko govorili o doseženih uspehih pri našem glasilu! Franc Meško

Zahvala

Podpisani FRANC ZAMUDA iz delovne enote aluminij, mat. št. 1196, sem v bolniškem staležu že od 8. oktobra 1968, se prek tovarniškega glasila iskreno zahvaljujem sindikalni podružnici za sprejeto darilo, ki je bilo izročeno materi v moji odsotnosti, ker sem bil takrat na zdravniškem pregledu v Mariboru in se nisem mogel tovarišema, ki sta darilo prinesla, zahvaliti. Zato izkoriščam možnost, da to storim v našem listu ALUMINIJ, in se vsem skupaj še enkrat iz vsega srca toplo zahvaljujem za posebno pozornost, ki jo sindikat izkazuje do bolnih članov kolektiva. Verjetno se ne bom več mogel vrniti na svoje delovno mesto, vsekakor pa želim celotnemu kolektivu in vsem sodelavcem obilo uspehov v nadaljnjem delu.

Še enkrat hvala sindikalni organizaciji in celotnemu kolektivu TGA!

Franc Zamuda

Na lesnem skladišču

Zakaj imamo programe dela?

Z novo organizacijo sindikata v našem kolektivu smo vsi pričakovali, da bo marsikje krenilo na bolje in da bo steklo, kot temu pravimo, kajti vedno smo trdili, da je dela za sindikalne organizacije dovolj, le da ga le-te ne vidijo in ne najdejo. Morda smo pričakovali preveč in upali, da se bo vse spremenilo čez noč, vendar smo kljub temu pričakovali več, kot smo dočakali v tem času od zadnje konference tovarniškega odbora sindikata.

Že takoj na začetku naj povem, da ne mislim sedaj s tem člankom naprtili vse krivde le predsednikom in tajnikom osnovnih organizacij sindikata v delovnih enotah, ker niso oni edini krivci za razmere, ki so, ampak se moramo pri tem potrkati na prsi prav vsi, ker smo vsi člani sindikata in smo zato tudi dolžni, da vsi v sindikatu delamo. Mnogi bodo spet trdili, da imamo zato predsednike in pa vodstva, da delajo, vendar žal to ni tako, kajti resničen odraz sindikalnega dela v neki delovni enoti je odvisen od prav vseh zaposlenih, to je od vodje delovne enote pa do zadnjega čistilca pogonskih naprav in prostorov.

To pa je največkrat tisto, na kar tako radi pozabljamo in ker prelagamo skrbi in funkcije z rame na rame, od človeka na človeka, medtem pa ostanejo vsi problemi povsem isti in nerešeni, ker pač nismo še vedno našli samega sebe. Mnogo je žal še takih, ki sindikata ne poznajo leta in leta, naenkrat pa jim postane tesno in težko, potem pa hitro na sindikat in na vse mogoče načine prikazujejo svoje ubogo stanje in pozivajo na pomoč prav tisto organizacijo, za katero se niso nikoli menili in vprašali, kako kaj dela in s kakšnimi problemi se ukvarja!

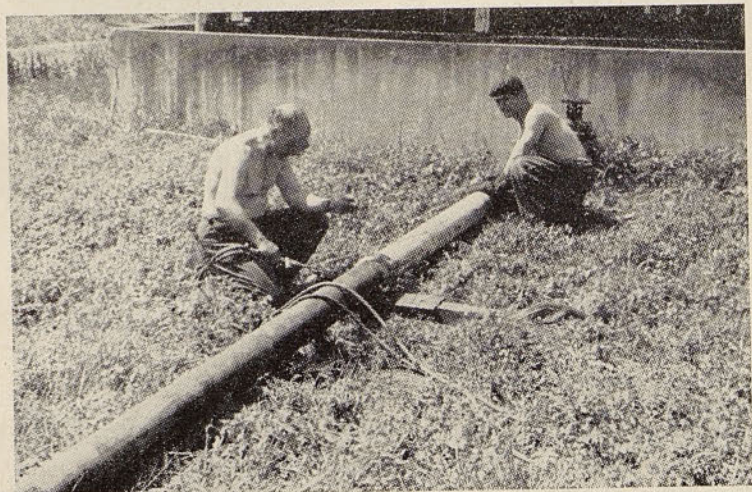
Po vsaki izvolitvi si novo vodstvo napravi neki določen program dela, ki mu rabi za lažjo orientacijo pri njegovem delu, sočasno pa organizacijsko veže tudi na določeno obveznost, ki

izvoljeni, ali če že tako rečemo, imenovani za predsednike grup ljudje, ki jim ni preveč pri srcu sindikalno delo; vsi pa vemo, da prav delo v sindikatu potrebuje človeka, ki dela z voljo in srcem, ne pa pod nekim pritiskom. Ne vem sicer, kako rešujejo problem proizvodnih sestankov v drugih delovnih enotah, ker o tem nihče ne piše v našem tovarniškem glasilu, vem pa to, da v delovni enoti glinice ni bilo proizvodnih sestankov že lep čas — v letošnjem letu pa še sploh ne. Ali to sedaj kaže, da je vse tako v redu, ali pa je treba globlje vzroke za tako malodušje iskati kje drugje?

Mislim, in trdno sem prepričan, da je v prvem polletju že bilo nekaj problemov, o katerih bi morali razpravljati vsi zaposleni v delovni enoti in ne le vodstvo s predelavci vsak petek, ker je to mnogo premalo. No, in prav tukaj bi se sindikat moral angažirati v celoti, saj bi v sedanjem sestavu po izmenah prav gotovo to bilo mnogo lažje, kot je bilo prej, ko je bilo treba loviti skupaj po dve in dve izmeni. Na teh proizvodnih sestankih bi lahko konkretno obravnavali delo te grupe in te izmene in tudi sprejeli določene obveznosti in sklepe za nadaljnje delo izmene in pa grupe, kajti že doslej je opaziti, da bi se tako dalo mnogo več napraviti.

Seveda pa moramo poskrbeti vsi za to, da do takega sestanka končno le pride in da pričnemo

(Nadaljevanje na 6. strani)

Pri varjenju cevovoda

V spomin dr. Stjepanu Kožulu

Sredi največjega dela in snovanja novih načrtov za bodočnost je po kratkotrajni bolezn prenehalo biti srce našega draga zdravnika, sodelavca in prijatelja dr. Stjepana Kožula.

Zahrbtna bolezen ga je napadla, ko si je med svojimi kolegi na predavanju poskušal pridobiti kar največ novega znanja, s katerim je hotel pomagati pomoči potrebnim članom našega kolektiva.

Njegovo od naporov oslabele srce se ni moglo uspešno upirati bolezn, proti kateri se je v svoji zdravniški karieri nadvse uspešno boril in nešteto krat tudi zmagal; zapustil nas je človek ki je vse svoje življenje posvetil borbi za zdravje drugih in je pri tej svoji nesebični dejavnosti pozabil nase.

Smrt dr. Stjepana Kožula pomeni za naš kolektiv, za vse, ki smo ga poznali, neprecenljivo izgubo. Kdo nam bo lahko nadomestil našega draga, vedno nasmejanega Stefana — tako so ga klicali njegovi znanci in prijatelji!

Od dneva, ko je pričel skrbeti za zdravje članov našega kolektiva, ni poznal drugega kot delo in spet samo delo. Pri opravljanju svojega plemenitega poklica ni ločil dneva od noči, bil je pripravljen pomagati ob katerikoli uri; pri svojem delu ni ločeval ljudi na revne in bogate, poznal je samo bolne in zdrave. Čeprav smo mu priznavali njegove velike strokovne sposobnosti, se sam ni zadovoljil s tem. Še je študiral. Hotel je še več znanja, da bi lahko še uspešneje zdravil svoje bolnike. Pri svojem delu ni poznal počitka, pred sabo je videl en sam cilj: uspešno pomagati čim večjemu številu bolnih. Tak je bil vedno, pa naj je šlo za medicinske stvari ali karkoli drugega. Imel je izreden posluš za težave soljudi.

Njegova življenjska pot ni bila postлана s cvetjem. Že zmlada je okusil trpljenje, zaradi naprednega delovanja ga je preganjal okupator. Tudi kot študent je moral prestati mnogo hudega, bil je dalj časa bolan. Toda s svojo močno voljo do življenja in dela je premagal bolezen in uspešno končal študij medicine.

Takoj ko je prišel v Kidričevo, se je uspešno vključil v novo okolje. Krog njegovih prijateljev je pričel naglo naraščati. Vsi smo cenili njegove izredne zdravniške vrline, še bolj pa nam je bil všeč kot človek. Prav zaradi tega se nam je zdela vest o njegovi smrti docela neverjetna in neresnična. Upali smo, da je vse skupaj pomota. Toda žal se naši upi niso uresničili. Morali smo pogledati resnici v oči: našega Stefana ne bo nikoli več med nami. Kljub temu pa bo živel v naših srcih njegov lik, lik pravega človeka, človeka, ki je drugim vračal zdravje in pri tem pozabil nase, samo da bi osrečil soljudi. Za njim bo ostala vzpel, ki je ne bomo mogli nikoli izpolniti.

Filip Dolinar

700.000 motornih vozil v Jugoslaviji

Ob koncu preteklega leta je bilo v Jugoslaviji registriranih 700.000 motornih vozil, ne računajoč motorna kolesa. Potniških avtomobilov je bilo 440.000, od teh 400.000 v zasebni lasti. Samo v lanskem letu je bilo na novo registriranih 84.000 potniških avtomobilov, kar je za 27 odstotkov več kakor v letu poprej. Avtobusov imamo v državi 12.339, kar je za okrog deset odstotkov več kakor leto prej, število tovornjakov pa se je povečalo za šest odstotkov in jih je sedaj nad 90.000. Tretjina tovornjakov je v zasebni lasti.

V spomin Marjanu Bizovičarju

Tiho in nepričakovano se je Marjan Bizovičar poslovil od nas 9. julija 1969.

Med nas je prišel pred nekaj več kot dvajsetimi leti in od tega časa naprej opravljal razna pomembna dela. Najprej je tri leta vodil finančno službo, potem je prevzel posle vodje ekonomske analize. Od 1962. do 1965. leta je bil vodja plansko-analitskega sektorja, od leta 1965 dalje pa član vodstva osrednjih služb. V tem obdobju je vodil oddelke, ki so zbirali in urejali statistične podatke ter z analizami ugotavljali proizvodno problematiko in uspehe gospodarjenja našega podjetja.

Njegovega aktivnega dela pa s tem še ni bilo konec. Vsestransko je sodeloval z organi delavskega samoupravljanja in družbenimi organizacijami v podjetju in zunaj njega. Ni bil aktiven le v podjetju in njegovi neposredni bližini, temveč tudi v občinskem merilu. Več let je bil član občinskega odbora sindikata industrije in rudarstva občine Ptuj in raznih komisij, ki so s svojim delom zajemale gospodarsko področje.

Poznamo ga tudi z druge strani. Poznamo ga kot dobrega tovariša in človeka, ki je bil vedno pripravljen pomagati svojim sodelavcem z lepo besedo in strokovnim nasvetom. Značilen je bil njegov odnos do človeka, v katerem je bilo vedno zaslediti spoštovanje, ne glede s kom je imel opravke. Spoštoval je delo drugega, sočasno pa priganjal samega sebe k še večjim naporom.

Takega ga bomo ohranili v trajnem spominu.

Razvoj položaja delavcev v svetu od 1919. leta

V zadnjih petdesetih letih se je prebivalstvo našega planeta praktično podvojilo. Več kot polovica povečanja gre na račun Azije, ki ima danes že 55 odst. vsega človeštva. Dejstvo, katerega socialnih, ekonomskih in političnih posledic še danes ne moremo predvidevati, je sprožilo revolucijo na vseh področjih življenja na svetu. Tako je na primer bila na Zemlji 1920. leta 1,9 milijarde ljudi, 1966. jih je bilo pa že 3,4 milijarde.

CELOTNO IN AKTIVNO PREBIVALSTVO

Stopnja prirastka prebivalstva na Zemlji, ki se je v zadnjih 50 letih podvojilo, ni povsod enaka. V Latinski Ameriki je ta prirastek znašal 178 %, a v Evropi le 38 %. 1920. leta smo Evropejci predstavljali 17,5 %, 1966. pa samo 13,4 % vsega človeštva.

Srednji letni prirastek se veča v vseh delih sveta. V času od 1920 do 1940 je bila stopnja prirastka 1,2 %, med 1950 in 1966 že 1,8 %. V zadnjem obdobju je ta stopnja v Latinski Ameriki 2,7 %, v Afriki 2,2 %, v Aziji 1,9 %, a v Evropi le 0,8 %. Vse kaže, da bo prirastek prebivalstva v naslednjih desetletjih dosegel demografsko eksplozijo, tako da bi pri sedanjem tempu večanja živelo ob koncu tega stoletja (okoli leta 2000) več kot šest milijard ljudi.

Aktivno prebivalstvo vsake dežele je odvisno od starosti, to-

rej od števila oseb v letih, ko so sposobni za delo. Neaktivno prebivalstvo ne predstavlja več kot dve tretjini celotnega števila ljudi na svetu, kar pa se spreminja od področja do področja. Leta 1960 je bilo aktivnega prebivalstva 1,3 milijarde ali 43 %.

Razdelitev aktivnega prebivalstva po gospodarskih dejavnostih (kmetijstvo, industrija, storitve), je zelo različna, ne le med posameznimi celinami, ampak tudi med posameznimi deželami. Še vedno se več kot polovica aktivnega prebivalstva ukvarja s kmetijstvom — kljub temu da je v industrijsko razvitih deželah ta veja gospodarstva močno znižana (v Veliki Britaniji se s kmetijstvom ukvarja le 4 % prebivalcev).

ZAPOSLENOST

Statistični podatki o razvoju zaposlenih niso popolni, saj jih je zaradi uporabe različnih metod težko uskladiti.

Od konca prve svetovne vojne pa do velike gospodarske krize 1929—33 se je število zaposlenih relativno le malo povečalo. Kriza je povzročila velik padec števila zaposlenih. V tem času je zmanjšanje zaposlenih bilo najmočnejše v predelovalni industriji: v ZDA 35 %, na Poljskem 38 %, v Nemčiji celo 40 %. Leta 1948 opazimo v predelovalni industriji močan vzpon (na leto 1937), in sicer v ZDA 50 %, v Kanadi 75 %, medtem ko je v Evropi ta porast precej manjši in doseže v Veliki Britaniji 10 %, v Franciji 13 %.

Splošna ekonomska ekspanzija industrijsko razvitih držav po drugi svetovni vojni se odraža v stalnem in čisto zelo močnem večanju števila zaposlenih.

BREZPOSELNOST

Pred 1920. letom sploh ni bilo pravega številčnega stanja brezposelnih. V času velike ekonomske krize (1929—32) bi po ocenah število brezposelnih samo v 17 državah naj doseglo 25 milijonov, od tega v ZDA 13 milijonov, več kot en milijonov v Italiji itd. Število brezposelnih se je le počasi zmanjševalo in je 1937. leta v istih 17 državah še vedno iskalo delo 13 milijonov ljudi. Za čas med drugo svetovno vojno in takoj po njej ni primernih podatkov. V letu 1948 je brezposelnost bila približno na ravni iz leta 1929. V zadnjem času (1965) pa je brezposelnost dosegla najnižjo raven, kar je je bilo sploh kdaj zabeležene v mnogih državah.

DELOVNI ČAS

Pred prvo svetovno vojno so delavci v industriji delali po 10 in več ur dnevno (po anketah, izvedenih v Franciji, Italiji in Nizozemski). Nasprotno pa je leta 1908 v Novi Zelandiji bil v veljavi že 48-urni delovni teden.

48-urni delovni teden (6 dni po 8 ur) so šteli za ugodnega in ga vnesli v Mednarodno konvencijo dela na prvi mednarodni konfe-

renci dela 1919 v Washingtonu. Od takrat naprej se poprečje delovnega časa vedno manjša, čeprav so razlike med razvitejšimi in manj razvitimi deželami še precejšnje. Dolg delovni čas je še vedno v kmetijstvu.

POTROŠNIŠKE CENE

Prva svetovna vojna je v mnogih državah, predvsem v evropskih, povzročila močno inflacijo, ki je včasih dosegla vrtoglave razsežnosti. Cene v letu 1923/24 so se povečale glede na cene iz leta 1914 v Avstriji desetstisočkrat, na Poljskem trimilijonkrat, v Nemčiji celo milijardokrat. Okrog leta 1929 so bile cene v večini industrijskih deželah stabilne, vendar na dosti višji ravni kot v letu 1914. V času velike ekonomske krize so potrošniške cene padle od 15 % do 20 %. Po drugi svetovni vojni (po 1948) cene stalno, a umirjeno naraščajo. Ne katere države pa doživljajo močno inflacijo (Argentina, Bolivija, Čile, Indonezija, Urugvaj).

ZASLUŽKI

V času od 1914 do 1924 so se nominalni zaslužki večali v vseh deželah, čisto celo bolj kot potrošniške cene. Zaslužki so nadalje rasti tudi od leta 1929, nakar so v času ekonomske krize nazadovali in je padec znašal celo do 30 % (ZDA), vendar so v enaki meri padle tudi potrošniške cene. V nekaterih državah so posledice krize ostale vse do druge svetovne vojne. Za medvojno obdobje ni na razpolago zanesljivih podatkov.

Močna ekspanzija zadnjih 20 let, ki je značilna za razvite dežele, se odraža tudi na večanju zaslužkov. Mnogo slabši zaslužki so v deželah v razvoju, kjer so porastki minimalni ali se zaslužki celo nižajo.

Socialni napredek delavca v industrijsko razvitih deželah, predvsem Evrope in Amerike, je ogromen, še posebej, če upoštevamo socialno zavarovanje in pogoje dela. Kljub pomanjkljivim podatkom o deželah v razvoju v Afriki, Latinski ameriki in Aziji je tudi v teh deželah stanje vedno ugodnejše, a v primerjavi z industrijsko razvitimi deželami še zelo slabo.

(Material je poslal CO Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije.)

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem vsem, ki so v tako velikem številu spremili na zadnji poti mojega moža Marjana Bizovičarja in mu s tem izkazali poslednjo čast. Posebno se zahvaljujem vodstvu podjetja in sindikalni podružnici TGA za vso pomoč in organizacijo pogreba z godbo in pevskim zborom DPD Svobode. Govornikom Ivanu Gerjoviču, Jožetu Šegulu, Petru Kropcu in Ivanu Mazeri se zahvaljujem za poslovilne besede na Žalah in ob grobu. Prisrčna hvala kolektivu TGA, sindikalni podružnici TGA, občinskemu sindikalnemu svetu Ptuj, društvu inženirjev in tehnikov Kidričevo, zdravstvenemu domu Ptuj, TVD Partizan Kidričevo, krajevni skupnosti Kidričevo, članom vodstva osrednjih služb, sodelavcem plansko-analitskega oddelka, sodelavcem FRS, sostanovalcem bloka št. 3 in vsem ostalim darovalcem prelepega cvetja. Svojo hvaležnost izražam vsem, ki so mi v najtežjih dneh kakorkoli pomagali in ob smrti moža izrazili sožalje.

Marija Bizovičar

Umerjanje pnevmatskega ventila

Pisali so ...

... pišite nam

Zakaj smo ukinili družbeno prehrano?

Včasih z lahkoto sprejmemo na seji delavskega sveta kakšen sklep, za katerega sodimo, da je najboljši; vendar nam praksa pokaže, da ni tako najboljša, pa zato nikogar ne boli glava. Takšen sklep je zame ukinitev družbene prehrane v našem podjetju.

Če bi vprašal člane upravnega odbora, zakaj so prišli do tega predloga za delavski svet, bi dobil približno takšen odgovor: »Saj se ni nič spremenilo, tiste denarje, ki so jih ti prej odtegovali po plačilni listi, sedaj dobiš v vrečki, razen tega dobiš še tisti del, ki smo ga prispevali iz sredstev podjetja. Kupiš lahko isto kot doslej, zmanjšali smo delovno silo, s tem se naj ukvarja gostinsko podjetje, ki je za to kvalificirano in strokovno sposobno.«

Noben član našega kolektiva ni finančno prizadet, temveč jih je celo nekaj na boljšem, delavci pa so sami toliko pametni, da znajo gospodariti s svojim denarjem. Do sem je vse v redu in lepo.

Vendar bi postavil drugo vprašanje: Kako je mogoče, da so naši delavci takoj po ukinitvi družbene prehrane zmanjšali svoje obroke za okrog 50 %? Nekateri so ostali brez malice, drugi zopet jedo kruh in čebulo! samo pogledamo, kakšne obroke kupujejo tisti, ki hodijo po malico za delavce. Zakaj o tem ni nič razpravljalo sindikat, kdo je tu vprašal za mnenje članstvo?

Spomnim se samo nazaj, koliko je bilo sej in sestankov pred uvedbo družbene prehrane, sedaj pa smo to ukinili tako rekoč brez vednosti kolektiva. Napaka je tudi pri pristojnih in za to odgovornih; kako so zasledovali delo družbene prehrane? Spdim, da naš delavec ne more uspešno delati, če nima primerno urejene prehrane; ali nismo s tem priznali tudi storilnosti dela?

Zadosti problemov imamo tudi z našimi invalidi; ali nismo s tem pripomogli, da se stanje še poslabša? Naši delavci zasedaj pač še niso na taki višini, da bi si urejevali prehrano tako, kot je zamišljeno; marsikateri delavec si pač vzame od prehrane tisti dinar, ko zaide v finančne težave. Kolikor pa mu to odtegujemo po plačilni listi, tega dinarja ne vidi in ga ne more vložiti drugam.

Bolje bi bilo, da bi na tem področju naredili korak naprej kot pa nazaj; moje mnenje je nasprotno: to družbeno prehrano bi morali razširiti in več prispevati iz skupnih skladov podjetja, posebno za izmenske delavce in za delavce na zdravju škodljivih delovnih mestih. Imamo primere, da po raznih forumih obstajajo »razni« bifeji s toplimi in hladnimi jedili po zelo nizkih cenah, kjer ni niti izmenskega dela niti ni hudih pogojev za delo; če imajo taki pravico, potem sodim, da ima tudi naš kolektiv do tega pravico.

Upravičena je pripomba članov kolektiva, da smo zaradi malomarnosti poslovanja in nepoštenosti vsi kaznovani! Verjamem, da bi v tem delu poslovanja lahko napravili red, da ne bi bilo možnih spekulacij na ta račun. Člani in organi upravljanja pa bi morali biti dovolj energični pri teh zadevah, da ne bo občutka, da celo zagovarjamo negativne pojave in take trenutke izkoriščamo za ocenitev dobro naloženega dinarja.

Franc Klemenčič

Pripombe k članku „Zakaj smo ukinili družbeno prehrano?“

Pisec sestavka z naslovom Zakaj smo ukinili družbeno prehrano si že sam odgovarja v uvodnem članku, ko pove, kaj bi mu odgovorili člani upravnega odbora, ki so predlagali delavskemu svetu spremembe v družbeni prehrani.

Nadalje navaja, da so družbeno prehrano ukinili (sprejet je bil le sklep o spremembah poslovanja o družbeni prehrani) tako rekoč brez vednosti kolektiva. Upravni odbor je predlog vodstva osrednjih služb o ukinitvi blokov dostavil svetom proizvajalcev delovnih enot, da bi o njem razpravljali in dali nanj svoje pripombe. O tem predlogu so sveti proizvajalcev delovnih enot razpravljali in ob koncu meseca marca soglasno potrdili predlog za ukinitve blokov. Delavski svet je po sklepih svetov proizvajalcev delovnih enot odločil, da prenehajo veljati s 1. majem 1969 prehranski bloki in da se namesto le-teh uvede stalni mesečni dodatek vsakemu članu delovne skupnosti v znesku 35 din. Nadalje je naročil vodstvu podjetja, da naj sklene

dogovor z dobaviteljem toplih in hladnih malic o nadaljnjem dobavljanju le-teh. Sočasno je delavski svet dal soglasje k ukinitvi delovnih mest v oddelku družbene prehrane.

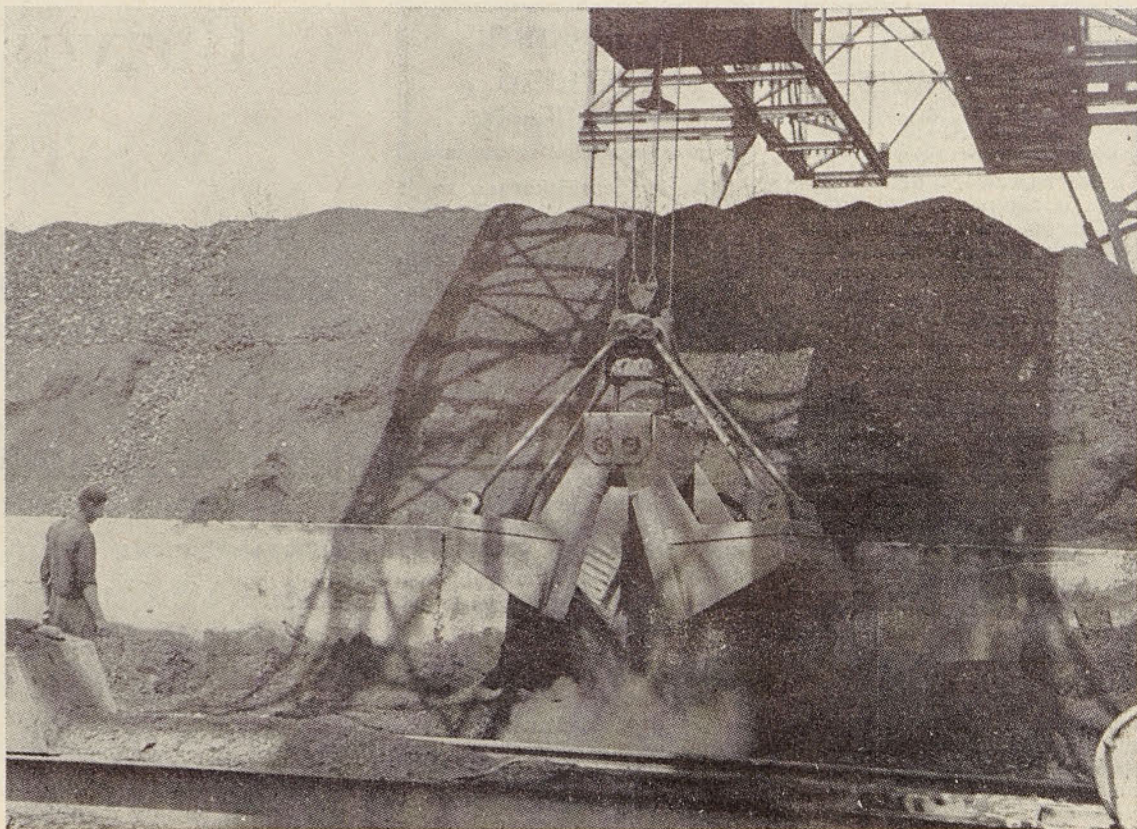
Urejeno je tudi to, da si lahko delavci v bifeju, kjer prodajajo hladno malico, kupijo bloke.

Torej je praktično prišlo do reorganizacije poslovanja in ne moremo govoriti o ukinitvi družbene prehrane.

Postopek za ukinitve blokov za malice je bil izveden na demokratski način in so imeli vsi člani delovne skupnosti možnost dati pripombe k ukinitvi blokov pred končno odločitvijo delavskega sveta.

Za topli obrok ni več zanimanja in ga je gostinsko podjetje Haloški biser ukinilo.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Skladišče premoga

Pomembnost pravilnega mazanja strojnih naprav

Ostra konkurenca v borbi za pridobitev trga na vseh področjih industrije in gospodarstva nas sili, da iščemo možnosti za zmanjšanje proizvodnih stroškov.

Zaradi tega v prvi vrsti zahtevamo danes, da imajo sodobni proizvodni stroji oziroma strojne naprave visoko delovno storilnost in visok proizvodni tempo (ritem) ter tudi zagotovljeno varnost pri delu.

Eden izmed osnovnih pogojev, ki omogočajo racionalno vzdrževanje in optimalno izkoriščanje (eksploatacijo) strojnega parka v obratu, je pravilno — ustrezno in racionalno mazanje.

Sodobne strojne naprave dosežajo velike delovne hitrosti, veliko preciznost med delom in visoko produktivnost, zato pa tudi zahtevajo zelo precizno obdelavo drsnih površin strojnih elementov ter zelo skrbno vzdrževanje. Sedanji konstrukcijski materiali in tehnološki procesi so pripomogli, da lahko danes stroje oziroma strojne naprave uporabljamo v zelo hudih delovnih razmerah (npr. pri velikih temperaturah, visokem obratovalnem pritisku ipd.), zato pa je mazanje postalo komplicirano in raznovrstno. Maziva (olja, masti) za mazanje strojnih naprav morajo vsebovati lastnosti, ki omogočajo pravilno mazanje strojev tudi v najhujših delovnih razmerah.

Konstrukterji strojev oziroma strojnih naprav uporabljajo danes vsak dosežek v znanosti in tehniki, ki bi omogočil izboljšave na projektirani napravi, to pomeni izboljšavo za večjo produktivnost stroja, za manjšo težo stroja in tudi za zmanjšanje cene strojne naprave.

Razvoj naftne industrije se je prilagajal zahtevam sodobne strojne tehnike glede lastnosti in kakovosti maziv. Danes proizvajajo rafinerije več kot 400 raznih vrst maziv, ki se odlikujejo po specialnih lastnostih in ustrezajočih gradacijah viskoznosti oziroma po obsegu penetracije (gnetljivosti) masti. Tako veliko

število maziv, ki je danes v uporabi, omogoča, da se na mazalnih mestih pri vseh strojnih napravah zagotovi ustrezno, to je pravilno mazanje.

Industrija, promet, mehanizirana agrotehnika in gradbeništvo kot tudi druge gospodarske dejavnosti vse bolj opažajo značaj pravilnega mazanja strojev in strojnih naprav, ker prihajajo pogosto tudi po drago plačanih izkušnjah do spoznanja, da nepravilno — neustrezno mazanje strojev danes zavira normalen potek proizvodnega procesa in povzroča prometne materialne izgube v podjetjih.

Kolikšno vrednost predstavlja to izgube v podjetju? Verjetno je pri nas zelo malo podjetij, ki so po sistematski evidenci poskušala določiti znesek teh izgub!

Da bi lahko dobili jasnejšo sliko o izgubah, ki jih povzroča podjetjem nepravilno — neustrezno mazanje strojev oziroma strojnih naprav, navajamo nekaj podatkov iz prakse.

Izdatki podjetja samo za nabavo maziv predstavljajo neznatno postavko v okviru skupnih stroškov proizvodnje. V povprečju — razen v prometu — znašajo ti stroški približno 0,25 %.

Če bi izhajali iz alternative:

— nabava ustreznega maziva pri pravilni uporabi in pravočasnem mazanju, ali

— nabava maziva po čim nižji ceni, pri uporabi brez kakršnega koli sistema, pri tem pa bi upoštevali samo prihranke, ki nastanejo iz razlike v ceni maziva, bi bil komajda razlog za večanje pozornosti problemu mazanja strojev.

Vendar je praksa po proizvodnih obratih pokazala — potrjena po preverjenih podatkih — da ima nepravilno mazanje strojnih naprav za posledico čezmerno obrabo strojev oziroma stroj-

nih delov in zaradi tega zelo visoke stroške za strojno vzdrževanje.

Seveda pri tem ne smemo zanemariti izgub zaradi zmanjšanja proizvodnje, ki so nastale zaradi zastojev strojnega parka v obratu. Posledice tega se v serijski in mehanizirani proizvodnji zrcalijo na vsej proizvodni liniji in tako tudi na končnem efektu celotnega podjetja.

Stroški za mazanje strojev niso samo del stroškov vzdrževanja, ampak imajo tudi zelo velik vpliv na višino drugih stroškov vzdrževanja. Pravilno mazanje posredno vpliva ne samo na proizvodnost, temveč tudi na vek trajanja strojnega parka oziroma na čuvanje imovine, strojev, orodja in pribora.

Stroški vzdrževanja zajemajo navadno tudi stroške za delovno silo, material in rezervne dele. Te stroške bi torej morali bremeniti še z izgubami za vrednost zmanjšane proizvodnje in drugih režijskih stroškov.

Stroški vzdrževanja strojnih naprav se v praksi prikazujejo na več načinov, najpogostejše pa na tele:

— v odstotkih glede na vrednost zneska prodaje (prodanih proizvodov),

— v odstotkih glede na ocenjeno vrednost imovine obrata,

— v odstotkih glede na čisti dobiček podjetja.

Analiza statističnih podatkov za 935 ameriških podjetij (raznih industrijskih in rudarskih razen rudnikov premoga) nam daje po neklih strokovnih virih, ki jih je objavil ameriški petrolejski inštitut (American Petroleum Institute, Lubrication Committee), v tej smeri v povprečju za vso grupo tele rezultate:

— poprečni odstotek čistega dohodka glede na vrednost prodaje (prodanih proizvodov) znaša 7,34 %;

— poprečni odstotek stroškov vzdrževanja glede na vrednost prodaje (prodanih proizvodov) znaša 2,99 %.

Izhajajoč z dejstva, da vsak prihranek, ki ga dosežemo pri stroških vzdrževanja, povečuje višino čistega dohodka podjetja, pogledimo na fiktivnem primeru,

»Skladišče«

Priprave drv za vžig lokomotive

kako to vpliva na poslovanje podjetja:

Predpostavimo, da podjetje ostvari realizacijo svojih proizvodov v višini ene milijarde starih dinarjev.

Po navedenih podatkih bi čisti dohodek podjetja znašal 73.400.000 starih dinarjev, stroški vzdrževanja strojnega parka pa 29.900.000 starih dinarjev.

Po skromni predpostavki, da nam z ustrežnejšim mazanjem uspe zmanjšati stroške vzdrževanja za 10 %, dobimo naslednje: podjetje realizira prihranek v višini 2.990.000 starih dinarjev in s tem poveča čisti dobiček na 76.390.000 starih dinarjev, torej za 4 %. Če bi podjetje hotelo doseči to povečanje dobička glede na prodajo svojih proizvodov, bi moralo obseg prodaje močno povečati, a to pa je mnogo težje doseči na trgu, kjer vlada ostra konkurenca.

Da bi dobili čim boljše sliko o tem, kako majhen značaj imajo v tej računici stroški za mazivo, damo neke približne podatke za podjetja kovinske industrije, v katerih je služba za mazanje strojnih naprav pravilno, torej strokovno dobro organizirana:

— stroški vzdrževanja v odstotkih glede na čisti dohodek znašajo 25 %;

— stroški za maziva v odstotkih glede na stroške vzdrževanja znašajo 6 %;

— stroški za maziva v odstotkih glede na čisti dohodek znašajo 1,5 %.

Kot je razvidno iz teh podatkov, so stroški za maziva relativno nizki glede na čisti dohodek podjetja (1,5 %) in na stroške vzdrževanja (6 %), še posebno neznatni pa so glede na skupne stroške proizvodnje v obratu (0,25 %).

Iz tega jasno sledi, da je vsak prihranek na račun maziva za obrat minimalen, ima pa za posledico večje povečanje stroškov za vzdrževanje in zmanjšanje obsega proizvodnje. Z drugimi besedami lahko trdimo: nerazumno doseženi neznatni prihranki povzročajo znatno povečane izgube!

Pojem ustreznega — pravilnega mazanja strojnih naprav v nekem obratu ne vključuje samo uporabe ustreznega kvalitetnega maziva za stroje, ampak tudi vzdrževanje naprave in sistema za mazanje in še odkrivanje ter uvažanje konstruktivnih izboljšav na mazalnih mestih pri strojnih napravah.

Obseg zmanjšanja vzdrževalnih stroškov, ki ga lahko dosežemo s pravičnim — ustreznim na-

činom mazanja, je predvsem odvisen:

— od delovnih razmer v katerih uporabljamo strojno napravo;

— od raznih tehničnih faktorjev;

— od subjektivnih faktorjev.

Med značajne subjektivne faktorje sodijo:

— stališče (razumevanje oziroma nerazumevanje) uprave podjetja do problemov v zvezi z vzdrževanjem — mazanjem strojnih naprav;

— stopnja in obseg organizacije službe za mazanje strojnih naprav;

— strokovna raven sodelavca v kolektivu, ki vodi službo za mazanje.

Sočasno s povečanjem strojnega parka v obratu se pojavlja potreba po vse večjem številu raznih maziv.

Za starejše tipe strojev ustrezajo klasična enostavna maziva, medtem ko pridejo za nove — sodobne tipe strojev v poštev le izključno legirana maziva, katerih lastnosti so izboljšane z aditivi.

Omenili smo že, da proizvajajo rafinerije danes zelo širok sortiment raznih vrst maziv (več kot 400) ter po obratih z večjim strojnim parkom danes pogosto najdemo v normalni uporabi tudi več kot 50 vrst raznih maziv. To pa vsekakor otežuje uskladičenje, manipulacijo ter tudi samo uporabo maziv, poleg tega pa z lahkoto pride tudi do zamenjave maziv in njihove nepravilne uporabe.

Pri oblikovanju programa — plana za mazanje strojnih naprav — moramo upoštevati vse prednosti, ki jih daje ožji sortiment maziv!

Načelo zoževanja sortimenta maziv, ki ga podjetje uporablja v svojih proizvodnih obratih, so osvojile tudi industrijske razvite države — z visoko tehnično kulturo —, pa čeprav imajo na razpolago zadostno število kadrov, specializiranih s tem namenom.

Zoževanje sortimenta maziv v podjetju pa ne sme iti na škodo pravilne uporabe ustreznega maziva na mazalnih mestih strojnih naprav.

Pri novih — sodobnih strojnih napravah ne smemo uporabiti enostavnih maziv starega tipa in pri starejših strojih z uporabo sodobnih legiranih maziv se gotovo ne bodo pojavile nobene tehnične motnje, celo nasprotno, pričakujemo lahko samo ugoden rezultat. Torej je tudi iz praktič-

nega in ekonomskega vidika upravičeno, da tudi za stare strojne naprave (oziroma starejše) uporabimo nekoliko dražje — kvalitetnejše legirano mazivo.

Škodljive posledice neustreznega mazanja strojev oziroma strojnih naprav pri obratovanju kaj kmalu zapazimo, toda žal ne ukrepamo pri nas v tej smeri dovolj hitro niti učinkovito, da bi to pomanjkljivost odpravili.

V praksi pogosto naletimo na obrate, ki uporabljajo maziva za strojne naprave skoraj brez plana, brez sistema in brez strokovne organiziranosti. Vzrok tega je, ker vidi uprava obrata prihranke samo v razliki cene pri nabavi maziv z relativno malim finančnim učinkom, medtem ko ne evidentira in niti realno ne ocenjuje indirektnih stroškov, ki jih povzroča nestrokovna uporaba maziv pri obratovanju strojnih naprav.

Odpravljanje škode kot posledice nepravilnega — neustreznega mazanja dosegamo samo, če po proizvodnih obratih zagotovimo ustrezno in racionalno mazanje. To lahko ustvarimo samo, če v tej smeri pričnemo realizirati planirani program, v katerem mora biti zajeto naslednje:

— organizacija službe za mazanje strojnih naprav,

— izdelava mazalnega plana in pravilna izbira maziva za vsako strojno napravo v obratu,

— racionalna uporaba in kontrola maziv na mazalnih mestih pri strojnih napravah,

— zadolžitev oziroma odgovornost oseba v službi za mazanje strojev,

— izbira in specializacija oseba za službo za mazanje.

Naštevanje številčnih podatkov v tem članku ima namen, da nazorno prikaže, v kolikšnem obsegu se krijejo na področju mazalne tehnike notranje rezerve podjetja, ki lahko pripomorejo k povečanju proizvodnje in zmanjšanju proizvodnih stroškov.

iH

Plavalni bazen na strehi

V Stuttgartu gradijo veleblagovnico, ki bo opremljena po sodobnih načelih, njena posebnost pa bo plavalni bazen na strehi. Na površini 1400 kvadratnih metrov bodo zraven bazena tudi prehe, kabine, stojnice za prodajo kopalk in savna. V lepem vremenu bodo ljudje po nakupih v veleblagovnici lahko uživali v bazenu na prostem, v oblačnih dneh ali pozimi pa bo posebna streha spremenila teraso v pokrito kopališče.

Tako je bilo v Franciji v letu 1967:

— okrog 1.200.000 nesreč pri delu, ki so imele za posledico nesposobnost za delo več kot dva delovna dneva;

— okrog 110.000 nesreč pri delu, ki so povzročile trajno invalidnost ponesrečenec;

— okrog 2200 nesreč pri delu s smrtnimi posledicami.

Da bi dobili po teh podatkih še jasnejšo sliko o pomenu tega problema, namreč nesreč pri delu, naj omenimo še tole: izgubljeni delovni dnevi zaradi nezgod pri delu predstavljajo izgubo storilnosti (delovne) 600.000 delavcev v enem letu.

Iz statističnih podatkov, ki so objavljeni v Biltenu Mednarodne organizacije dela v Ženevi, se vidi, da število nesreč pri delu zadnja leta v Franciji zmerno

upada. Tako je bila registrirana za leto 1967 redukcija števila nesreč pri delu glede na leto 1966 za 2,56 %, čeprav se je v istem obdobju število zaposlenih zvišalo za 2,21 %.

Opaža se, da se pogostnost nesreč pri delu zmanjšuje s kvalifikacijo delavca. Strokovno izobraženi delavci imajo manj nezgod na delovnem mestu kot pomožni oziroma ne kvalificirani delavci. Iz statističnih podatkov je razvidno, da se v Franciji dogaja 80 % nesreč pri delu v prvih štirih urah po začetku dela. Ta podatek nas vodi v sum, da obstaja neposredna zveza med nesrečo pri delu in utrujenostjo delavca.

Na eni strani zadnja leta upada število vseh nesreč pri delu v Franciji, vendar na drugi strani narašča število hudih nesreč pri delu. To pojasnjujejo z uporabo vedno močnejše mehanizacije pri delu, t.j. uporabljajo stroje z vedno večjo proizvodno kapaciteto.

Pogostnost nesreč pri delu je manjša v majhnih obratih (obrtiške delavnice z manj kot 10 ljudmi) in v velikih obratih z več kot 2000 delavci.

Stroški, ki jih povzročajo nesreče pri delu socialnemu zavarovanju in obratom, so enormni in so po eni nesreči različni glede na vrsto gospodarske dejavnosti. Največji so v kemijski industriji, potem sledijo grafična, gradbena in energetska industrija.

Zaradi tega je tudi v Franciji problem zaščite pred nezgodami pri delu v ospredju. Zakonodajalec je poskrbel, da podjetjem pomagajo pri reševanju tega problema. Celotno vrsto zakonskih predpisov so v ta namen sprejeli, eden izmed teh predpisov pa zahteva, da morajo v kolektivih, ki zaposlujejo več kot 50 ljudi, osnovati »komisijo za varnost in higieno«. Ta komisija naj bi ozko sodelovala z »obratnimi sveti« z namenom, da bi vsakega delavca poučili na ustrezen način z metodami preprečevanja nesreč pri delu.

Za ilustracijo naj omenimo to, da je v navadi v vseh podjetjih v Franciji po vsaki hujši nesreči sklicanje zbora delavcev obrata. Na zboru vsem pojasnijo nesrečni primer in tudi ustrezni preventivni ukrep.

Ze od leta 1942 je obvezna za vsa večja podjetja socialno medicinska služba, v okviru katere je obvezno zaposlen zdravnik, ki je kolektivu ob vsakem času na razpolago.

Zdravniška služba ima dolžnost, da pregleda na novo sprejeto delovno silo, da opravlja periodične zdravniške preglede vseh zaposlenih v kolektivu in da še posebno nadzoruje zdravje vseh tistih delavcev v podjetju, ki imajo posel s posebno nevarnimi oziroma zdravju škodljivimi deli (npr. kemično biološki vpliv in podobno).

V okviru te socialno medicinske aktivnosti je v francoskih podjetjih uvedena še posebna fiziološka kontrola nad pojavi utrujenosti pri delavcih ter ugotavljanje sposobnosti delavca za določena delovna mesta.

Posebna naloga v okviru preprečevanja nesreč pri delu gre inšpektorjem dela, ki tudi sami opravljajo tehnični in sanitarnomedicinski nadzor nad izvajanjem zakonskih predpisov — ukrepov v podjetjih. Opravljajo tudi kontrolo vseh varnostnih naprav (za zaščito pri delu) v

podjetju ter preizkušajo poklicno sposobnost delavca na poseben nevarnih delovnih mestih.

Socialno zavarovanje v Franciji je zelo zainteresirano za zaščito pri delu in podjetjih; zaradi tega daje podjetjem razne kredite oziroma subvencije za realizacijo ukrepov za zaščito pri delu.

Na drugi strani pa ima socialno zavarovanje tudi zakonske možnosti, da podjetju zviša prispevke, če ugotovi, da je nezgoda pri delu rezultat nespoštovanja oziroma neupoštevanja ustreznih predpisov ipd. To zvišanje prispevka (oziroma dodatka) za socialno-zavarovalne obveze pa lahko v določenih primerih doseže do 200 % od regularnih dajatev, ki znašajo 4 % od plače (zaslužka, mezde).

Zaradi neupoštevanja zakonskih predpisov glede preprečevanja nesreč pri delu pa lahko inšpekcija dela definitivno prepo-ve obratovanje pogona.

Nesreče pri delu povzročajo z vsemi svojimi posledicami narodnemu gospodarstvu veliko škodo, saj mora izdati samo socialno zavarovanje (»Securité Sociale«) v Franciji zadnja leta za nesreče pri delu in poklicne bolezni več kot štiri milijarde frankov na leto. Skupni gospodarski direktni in indirektni stroški za nesreče pri delu pa so mnogo večji in jih ocenjujejo na najmanj deset milijard frankov na leto.

Pri reševanju tega problema so torej socialni in gospodarski problemi tesno povezani.

Zaposlovanje tuje (inozemske) delovne sile (v največjem delu ne kvalificirane), ki je pogojeno v Franciji z gospodarsko konjunkturo v zadnjih letih, pa še zvišuje riziko nesreč pri delu tudi za vse ostale delavce v podjetju. Zaradi tega opravljajo tudi med »uvoznimi« delavci ustrezno izobraževanje o varnosti, in to v njihovem matičnem jeziku.

Večkrat so vpeljeni vsi ukrepi za zaščito pri delu, vendar kljub temu te ukrepe ne respektirajo neposredni proizvajalci ali pa organizatorji proizvodnje, bodisi zaradi malomarnosti, bodisi zaradi prevelikega zaupanja v samega sebe ali pa zaradi objestnosti. Člani »komisije za varnost in higieno« v podjetju imajo pravico in tudi dolžnost takoj disciplinsko ukrepati proti kršilec, pri hujših primerih kršitve varnostnih norm pa primerno ukrepa inšpektor dela.

Zadnja leta si v Franciji na področju varstva pri delu utira pot nova znanost — to je ergonomija. Doslej so mislili, da je pri projektiranju oziroma konstruiranju nekega novega stroja ali neke nove proizvodne strojne naprave odločilen le ritem proizvodnje in rentabilnost. Faktor »človek in stroj« so opuščali. Danes pa že v veliki meri izkoriščajo znanstvene dosežke ergonomije pri reševanju varstvene problematike, to pomeni, da prilagajajo delovne storilnosti delovnemu človeku glede na psihologijo, fiziologijo, sociologijo, antropologijo, industrijsko tehniko in varnost pri delu. Vse te faktorje upoštevajo že projektanti pri projektiranju oziroma konstruiranju novih strojev in industrijskih naprav, saj je le v stadiju koncepcije novih proizvodnih naprav preprečevanje nesreč pri delu oziroma zaščita pri delu najuspešnejša ter tudi najcenejša.

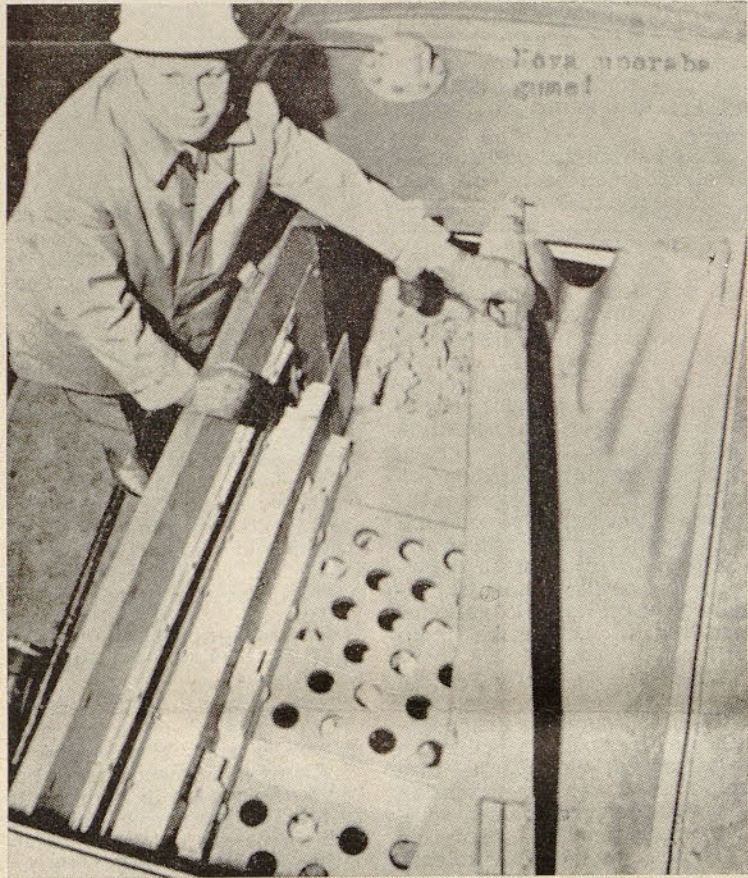
iH

Zaradi svojih izrednih lastnosti pri odporu proti obrabi je guma hitro osvojila pot v rudarski in kameno-predelovalni industriji. Pri naraščajoči uporabi so bolj in bolj spoznali pomembnost uporabe gume tudi za sanitetne potrebe. Uporaba gume za dušenje ropota je le en primer za to.

Ta projekt je dokaz, da je možno, ne da bi se omejil učinek, urediti naprave z ugodno in varno pogonsko klimo.

Silikoza je bolezen, ki še ni popolnoma obvladana v zdravniški vedi. Ve se le, da so ljudje, ki vdihavajo kameni prah, izpostavljeni nevarnosti silikoze, še posebno če je ta prah bogat s kremenjakom. Nekateri ljudje ne dobe te bolezni, medtem ko jo drugi dobe že po nekaj letih.

Dopisujte v ALUMINIJ

[illegible]

A black and white photograph of a man in a military uniform, wearing a peaked cap and a jacket, kneeling and working on a large, textured object, possibly a piece of equipment or a large bag, in a field setting.

iH

Ravnateljstvo

M. F.

Navedba, da na raznih forumih obstajajo razni bifeji, drži, vendar tudi tam nimajo blokov, temveč kupujejo za denar »po

Janez Kostanjevec